

A hasznos munka:

$$N_h = 1.4 \cdot 3 \left[(1 + 4 \cdot 0.2) 0.3 + \frac{0.2 \cdot 46}{90} \right] \left(\frac{152}{100} \right) \left(\frac{36.5 \cdot 17}{100} \right)$$

$$N_h = 25.4 \text{ lóerő,}$$

két gépnél 50.8 lóerő.

Az üres keret munkája:

$$N_a = \frac{152}{7.5} \left(\frac{46}{100} \right)^2 = 4.3 \text{ lóerő,}$$

két gépnél 8.6 lóerő.

Az összes erőszükséglet:

$$N = 25.4 + 4.3 = 29.7 \text{ lóerő,}$$

vagy két gépnél 59.4, kerek számban 60 lóerő.

Az évenként feldolgozható famennyiség, naponta 9 órai munkával

$$K_e = 152 \cdot 0.3 \cdot 9 \cdot 1.41 \left(\frac{27}{10} \right)^2 = 4218 \text{ m}^3$$

vagy két gépnél 8436 m³.

Magánerdőtisztek.

Irta: Klauz nitzer Vilmos, erdőmérnök.

A legutóbbi országos erdészeti gyűlés alkalmakor, elvétele ugyan, de mégis hallható volt néhány megjegyzés a magánerdőtisztek helyzetéről.

Nem került ugyan érdemleges tárgyalás alá a kérdés; nem is kerülhetett, mert nem volt felvéve az orsz. gyűlés tárgysorozatába; magánkörökben azonban élénken nyilvánult az az óhaj, hogy a kérdés lehetőleg legközelebbi közgyűlésünkön napirendre kerüljön.

Mindenesetre hasznos szolgálatot tesz a magyar erdészetnek az, a ki a kérdéssel bővebben foglalkozik s azt tanulmányozza, hogy a kérdést megérelve, kimerítő tanácskozás tárgyává tehessük.

Mielőtt a kérdésnek ez alkalommal nem kimerítő, de vázlatos és csak a főbb irányelvekre kiterjedő tárgyalásába bocsátkoznám, félreértések kikerülése végett szükségesnek tartom megjegyezni, hogy „magánerdőtisztek“ kifejezés alatt mindazokat az erdészeket értem, a kik nem államilag vannak alkalmazva; ide sorozom tehát azokat a vármegyei, városi, községi, közbirtokossági erdőtiszteket is, a kik a felsorolt birtokosok, törvényhatóságok vagy erkölcsi testületek állami kezelésbe át nem adott erdőbirtokait kezelik.

E meghatározásból önkényt következik, hogy a magán-erdőtisztek két csoportra oszthatók. Az első csoportba tartoznak azok, a kik az erdőtörvény 17. §-a alá tartozó erdőknél vannak alkalmazva; míg a második csoportba azok sorozandók, a kik a szigorú értelemben vett magán-erdőbirtokokon nyernek alkalmazást.

Ez volna a törvényen alapuló osztályozás; ámde ama viszonyok szempontjából, melyeket éppen mérlegelni óhajtunk, el kell térnünk az osztályozásnak ezen önkényt kínáló modjától, és az egyik csoportba azokat az erdőtiszteket kell soroznunk, a kik választás útján jutnak állásukhoz (vármegye, város stb.) és akiknek megválasztása — pedig az osztályozás szempontjából ez a fő — életfogytiglan, illetőleg szolgálatképeségükig szól; a másik csoportba pedig a hitbizományok, részvénytársaságok és főképen a magánuradalmak alkalmazottjait, a kiket rendszeren a birtokos (vagy a részv. társaság igazgatósága) nevez ki; a legtöbb esetben minden biz-

tosíték nélkül arra nézve, hogy állásukban meddig maradhatnak meg.

Kétségtelen, hogy az összes erdőtisztek között, tekintve az állás biztosságát, a legkevésbé rózsás helyzetben a magánuradalmak erdészei vannak.

Nem szólunk ez esetben arról a néhány nagyobb uradalomról, melynek erdészeti szolgálatának szervezése a legmesszebb menő igényeket is kielégíti; hanem szólunk a nagy tömegről: azokról az uradalmakról, melyekben az erdőtiszt, nyugdíjra való kilátás nélkül végzi terhes feladatát, ugyszólván máról holnapra; mert hiszen a legtöbb esetben még szerződése sincs, a mely a birtokos kénye-kedvét korlátozná és gyakran megesik, hogy kicseppen hivatalából, — de jóformán azt sem mondják meg neki, hogy miért.

Rövid ismertetésünk folyamán ezeknek az erdőtiszteknek helyzete lebeg szemünk előtt; mert ha sikerül néhány általános irányelvet megállapítani, melyek ezen erdőtisztek helyzetének javulását előmozdítják: ezek az irányelvek a többi, hasonlíthatatlanul jobb viszonyok közt levő magánerdőtisztek helyzetének javításával könnyen összhangba hozhatók lesznek.

A legtöbbször felhangzó panasz a magánerdőtisztek részéről az, hogy sem a társadalmi, sem a szolgálati téren nem érvényesülhetnek úgy, a mint az, tekintve képzettségük megkívánt fokát, kívánatos volna: más szóval, hogy sem a birtokosok, sem a társadalom nem sorozzák őket a hasonló minősítéssel bíró szellemi munkások kategóriájába.

Az állás tekintélye nem áll azon a magas színvonalon, a melyre pedig méltán emelendő. E panasz — és ezt el kell ismernie minden elfogulatlan szemlélőnek — jogosult ugyan még ma is; ámde az erdőtörvény életbe léptetése

óta mindinkább veszít jogosultságából, különösen ott, a hol hazánk nagyobb erdőbirtokai vannak; a hol részint az állam által, részint az erdőtörvény 17. §-a alá tartozó erdőknél alkalmazott erdőtisztek minden külső kényszer nélkül, pusztán az értelmiség mindent legyőző hatalmával, eloszlatták a félszeg felfogást; a hol az erdőtisztek nem csak hogy a többi előkelő elemekkel hazánk javának egyenlő rangu szellemi munkásaiként szerepelnek: de ugy társadalmi, mint közmívelődési és a nemzetiségi politika terén vezérlő szerepet is visznek.

E tényből okszerűen következnek az, hogy nincs már messze az idő, midőn különös intézkedések nélkül is, sikerülhessen ezt az előítéletet a közvéleményből teljesen kiirtani.

Ámde figyelembe kell vennünk, hogy a panasz jogosultsága csak ott szűnt meg, a hol minősített erdőtisztjeink azt, a saját munkásságuk révén, megszüntették.

A magánbirtokok igen nagy részén még nem szűnt meg; s a divatozó eljárás mellett egyhamar nem is szűnik meg.

A magánbirtokosok igen nagy része az erdészt még ma is „importálja”; és különösen az Alföldön és tul a Dunán, külföldi középiskolákból kikerült erdészek vannak alkalmazva, a kik részint magasabb képzettségük hiányában, részint, mert ismeretlenek hazánk viszonyaival és a társadalmi mozgalmaktól elszigetelik magokat: rászolgálnak a társadalomnak előbb vázolt felfogására.

Egyelőre gondolni sem lehet arra, hogy az összes magánbirtokosok törvény által köteleztessenek minősített erdőtisztek alkalmazására; e tekintetben az erdőtörvény revízióját még csak említeni is felesleges; hiszen nem

rég láttuk, hogy a főrendiház a minősített gazdatisztek alkalmazásának kötelezettségét elvetette.

A panasz orvoslására ez nem is feltétlenül szükséges; elegendő eszköz az „erdész“ czim viselésének törvényes szabályozása.

Tény az, hogy az „erdész“, „főerdész“ czimet hazánkban csak az nem viseli, a ki nem akarja; és épen ebből kifolyólag, azok sülyesztik alá az állás tekintélyét, a kik e czimeket jogosulatlanul viselik.

Mondja ki a törvényhozás, hogy Magyarországon „erdész“ czimet csak az viselhet, a ki erdészeti oklevéllel bír; és én hiszem, hogy az állás tekintélye mihamar emelkedni fog.

A második, az előbbinél sokkal életbe vágóbb panaszra az okot a magánerdőtiszt helyzete a birtokossal szemben a javadalmazást és a szolgálatot illetőleg, szolgáltatja.

Általános szempontokat megállapítani itt, melyek az összességre volnának értendők, alig lehetséges; mert ha valahol, úgy itt érvényesül az a közmondás: a hány ház, annyi szokás.

A panaszokat megkiséreljük azonban, lehetőleg röviden vázolni.

1. A nyugdij hiánya.

Sulyos baj; orvoslását azonban az erdőtisztek második csoportjánál törvényhozás útján nem tartom lehetségesnek.

Az első csoportbelieknél azonban a nyugdij kérdése részben meg van oldva, részben megoldható; mert véleményem szerint a városok stb. kötelezhetők volnának törvényhozás útján arra, hogy erdőtisztjöknek, megfelelő szolgálat után, nyugdíjat nyujtsanak.

A hitbizományi birtokokon is, legalább az én meg-

győződése szerént, a nyugdíjnyújtás kötelezettsége, törvényhozás útján, kimondható volna.

Hiszen a hitbizomány örökösödési és birtok-forgalmi szempontból úgy is kivételes intézkedések érvénye alatt áll, és mindezeknek a, hogy úgy mondjam, kiváltságoknak ellenértéke fejében jogosan kötelezhető volna arra, hogy erdő-tisztjeit életfogytiglanra alkalmazza és azoknak, munkaképtelenség esetén, megfelelő nyugdíjat biztosítson.

És eme jogos állapotnak éppen az ellenkezője áll be akkor, midőn (megtörtént esetet tudok reá) nem a birtokos jóakarátán mulik a nyugdíjintézmény szervezése és életbeléptetése, hanem azon, hogy a birtokos nincs jogosítva nyugdíjjal megterhelni a hitbizományt, tekintettel a bizományosok jogaira!

E súlyos állapotok orvoslása törvényes intézkedéseket követel.

2. Fölötte súlyos a magánerdőtiszt helyzete a birtokossal szemben fegyelmi szempontból is.

Nem szólok azokról a cselekményekről, melyek a büntető törvény rendelkezései alá esnek; hanem azokról a tisztán fegyelmi esetekről, melyeket pl. az állam saját erdőtisztjeivel szemben fegyelmi vizsgálat tárgyává tesz (pl. bizonyos esetekben az engedelmesség megtagadása); míg a magánbirtokosnál fegyelmi ítélőszék nincs; vádló és bíró a birtokos maga, holott a jogélet alapjait éppen az képezi, hogy saját ügyeinek bírója senki sem lehet.

A kérdés fontossága megérdemli, hogy néhány példában foglalkozzunk vele.

Gyakran megtörténik, hogy a birtokos okleveles erdő-tisztjétől oly nemű szolgálatok teljesítését követeli, melyek annak önérzetét sértik, és előfordult már tudomásom szerént nem egyszer az is, hogy az önérzetében sértett

erdőtiszt ily esetben az engedelmességet megtagadta — és ennek következtében kénytelen volt állását elhagyni. (Leginkább a vadászat körében fordulnak elő ilyen esetek.)

Vegyünk egy másik esetet.

Az erdőtiszt, személyes felügyelete alatt, áterdőtlet egy állabot. A birtokos, a ki igen sok esetben nem sokat ért a dologhoz, azt mondhatja, hogy az állab túl van vágva; hogy az erdőtiszt vagy hanyag vagy nem alkalmas az erdőgazdaság vezetésére; s ez okból őt el is bocsáthatja.

Az erdőtiszt hiába igyekezik a birtokost a munka helyes keresztülviteléről meggyőzni; nem sikerül neki és sokkal okosabb, ha idejét új állás után való járással tölti el. Ámde egy elbocsátott erdőtisztet, még ha a legjobb bizonyítvánnyal van is ellátva, minden más birtokos némi előítélettel fogad, és néha évek mulnak el, míg olyan a milyen álláshoz juthat.

A birtokost arra kötelezni, hogy erdőtisztjét megtartsa, nem lehet.

A törvény a birtokos saját rendelkezési jogába ily mélyen bele nem nyulhat; szükséges tehát oly ítélőszéket teremteni, a mely előtt az erdőtiszt saját igazságos ügyét szóvá és vizsgálat tárgyává tehesse, a mely ítélőszék ily esetben — vegyük esetünket — kimondhassa: hogy az erdőtiszt az erdőgazdaságot helyesen vezette, és ha a birtokos őt mégis elbocsátja, indokolatlanul teszi azt. — Vagy, hogy ugyanaz az ítélőszék kimondhassa, hogy az erdőtiszt az engedelmességet helyes indokból tagadta meg, mert a parancs teljesítése megalázó lett volna.

Az az ítélőszék, mely e felelősséggel teljes munkát végezné, nevezzük bármiként, nem volna más, mint az erdészeti kamara.

A mondottakból világos, hogy a kamara feladata

volna fegyelmi ítélőszék gyanánt szerepelni a birtokos és erdőtisztje között; feladatához tartoznék ellenőrizni azt, hogy az „erdész“ czimet kiki a törvény értelmében viseli-e?

Természetes, hogy még sok lényeges kérdés megoldása képezné e kamarák feladatát, melyekkel azonban, valamint a kamarák szervezetével, ezuttal nem óhajtok foglalkozni. Oly fontos tárgy ez, hogy rövid tanulmányozása is csak külön cikk keretében lehetséges.

Hogy az erdészeti kamarai intézmény létesítését szakközönségünk eddigelé nem sürgette, annak okát a következőkben látom.

Az állami erdőtisztikarnak tényleg nincs reá szüksége, mert az állami szervezés a tisztviselői függetlenséget biztosítja és a szabályszerű fegyelmi eljárás az önkényt kizárja. Az erdőtörvény 17. §-a alá tartozó birtokosok legnagyobb részénél és a rendezett nagy uradalmaknál, a melyekben képzett erdőtisztjeink legnagyobb része sietett magának biztos állást elfoglalni, szintén meg van honosítva a fegyelmi eljárás. A kamarai intézmény hiányát e miatt ezek az erdőtisztek sem igen érzik.

Ujabb időben azonban, és különösen az akadémia látogatottságának tulságos felszökkenése, tehát 1884—1889 óta végzett erdészeink kénytelenek voltak nagy számban oly magánuradalmaknál is állást keresni, a mely uradalmaknál az erdészt az itt felhozott panaszos állapotok teljes mértékben sujtják.

Manapság igen nagy azoknak a képzett erdőtiszteknek a száma, a kik, a birtokos önkényével szemben, hathatós jogvédelemre szorulnak.

Ujabb időben mind ritkábbá válik az olyan uradalom, mely a legfőbb bajon, a nyugdíjhiányon, nagyobb évi javadalmazás által igyekeznék segíteni.

Mig egy évtizeddel ezelőtt, ha az állami erdőtisztek anyagi helyzetét összehasonlítottuk a magánuradalmak erdőtisztjeinek anyagi helyzetével: a mérleg a magánuradalmak javára dőlt el: ma a mérleg határozottan az állami erdőtisztek javára dönt; mert az ujonnan tervezett magánuradalmi erdőtisztai állások oly igen csekély javadalma-zással bírnak, hogy azt az állami erdőtiszteké 10% — 15%-kal is meg haladja; — nem is tekintve azt a körülményt, hogy az államnál nagyobb előmenetelre van kilátás és biztosítva van a nyugdíj.

E bajon egyelőre szintén nem lehet segíteni; az idő maga fogja azt lassankint orvosolni.

Akadémiánk látogatottsága a legmagasabbról hirtelen, átmenet nélkül esett vissza; és nem is gondolom, hogy a látogatottsága rohamosan emelkednék.

Lassankint fog emelkedni addig, míg a helyes arányt eléri: hogy t. i. annyi fiatal erő hagyja el az akadémiát, mint a hány öreg dől ki a munkából.

Az a nemzedék pedig, mely bármily súlyos viszonyok közt is, immár a férfias munka kezdetén áll: tartsa feladatának közremunkálni arra, hogy a magánerdőtiszt állásának tekintélye emelkedjék; és vivja ki a tisztviselői függetlenségnek, a gyakorlati életben megvalósítható ideálját.

A bükkfának mesterséges kiszáritásáról.

Irta : N. N. urad. főerdész.

A munkácsi uradalom mintegy 50,000 ha. kiterjedésű bükk állabjai, mint évszázadok előtt, úgy a jelenben is ugyszólván semmi jövedelmet nem nyújtanak, s az üzem alatt lévő vagyis kihasználás alatt álló bükkállabok is aránylag csak nagyon csekély jövedelmet adnak.